

VIZUALIZIRANJE NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE

Nadja Valentinčič Furlan

243

Slovenski etnografski muzej, Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji, je v Evropskem letu kulturne dediščine, ko praznujemo tudi deseto obletnico slovenske ratifikacije Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine, izdal novo dvojezično monografijo *Vizualiziranje nesnovne kulturne dediščine*. Knjiga je nadaljevanje *Dokumentiranja in predstavljanja nesnovne kulturne dediščine s filmom*, kjer je urednica Nadja Valentinčič Furlan (2015: 105) v zaključku svojega članka naštel tema, ki so vredne nadaljnje raziskave: »Poleg stila in strukture filmov je vredno preučiti tudi postopke njihove izdelave in kdo vse je bil v produkciji udeležen (nosilci dediščine, raziskovalci, avtorji in producenti ter tudi, če so njihovi prispevki v filmu navedeni); poleg tega pa še ciljno publiko, uporabo in vpliv teh filmov na pojav nesnovne kulturne dediščine, njegove nosilce, lokalno okolje, izobraževalne procese, javne medije, promocijo dediščine in držav, turizem ipd.«

Naslovnica knjige *Vizualiziranje nesnovne kulturne dediščine*

Nova knjiga dejansko prinaša raziskave mnogih gornjih tem s strani avtorjev, ki sodelujejo pri produkciji nominacijskih filmov (Valentinčič Furlan, Van der Zeijden) ali te filme obdelujejo in vrednotijo v Unescovih okvirih (Sicard, Srečković). Nadja Valentinčič Furlan, sicer kustodinja za etnografski film v SEM, v članku *Filmi o nesnovni kulturni dediščini: govoriti za, govoriti o, govoriti z ali govoriti ob* analizira glasove, avtoriteto in avtorstvo v nominacijskih filmih ter udeležbo nosilcev dediščine. Dr. Albert van der Zeijden, zgodovinar z Nizozemskega centra za nesnovno kulturno dediščino, v prispevku *Participativni pristop k vizualiziranju mlinarjeve obrti* kot študijo primera predstavi izdelavo filma za prvo nizozemsko nominacijo na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Hugues Sicard, inženir informacijskega upravljanja iz Unescove Sekcije za nesnovno kulturno dediščino v Parizu, v članku *Vloga avdiovizualnega gradiva pri nominiranju nesnovne kulturne dediščine na Unescove sezname in njeni promociji* kritično povzema razvoj postopkov za oddajo nominacijskih filmov, njihovo vrednotenje in različne rabe. Mag. Saša Srečković, etnolog in antropolog ter član Unescovega Ocenjevalnega telesa, v prispevku *Nominacijski filmi za Unescove sezname nesnovne kulturne dediščine: trendi, priložnosti in izzivi* ovrednoti nominacijske filme elementov, ki so bili na Unescove sezname nesnovne dediščine sprejeti leta 2017, med drugim tudi z vidika specifik posameznega seznama.

Etnologinja in folkloristka dr. Miglena Ivanova, ki je vpeta v postopke varovanja nesnovne kulturne dediščine v Bolgariji, v članku *Več kot dokumentacija in ilustracija: fotografija na področju varovanja nesnovne kulturne dediščine* raziše raznovrstne vloge fotografije pri raziskovanju, varovanju in promociji dediščine ter pri dokumentiranju soglasja nosilnih skupnosti k nominaciji in v medkulturni komunikaciji na spletnih omrežjih. Arheologinja, etnologinja in raziskovalka umetnosti dr. Ewa Klekot v prispevku *Keramična proizvodnja kot nesnovna kulturna dediščina in njena vizualizacija* obravnava različne oblike vizualizacije dediščine in industrijsko proizvodnjo keramike v tovarni finega porcelana v poljskem Ćmielówu. Sama ni dejavna pri varovanju nesnovne dediščine, zato neobremenjena z Unescovo paradigmo odpira vprašanje, ali je možno utelešeno znanje in veščine tovarniških delavcev razglasiti za dediščino. S kolegom sta zasnovala umetniško intervencijo, ki vizualizira in materializira znanje delavcev v namiznemu setu »Človeška sled«. Njuna razstava *Ljudje iz tovarne porcelana* je med majem in oktobrom 2018 gostovala v Slovenskem etnografskem muzeju.

Vsi članki poudarjajo participacijo nosilcev dediščine pri njeni vizualizaciji, kar je v skladu z metodami in etiko vizualne antropologije in tudi s temeljnimi izhodišči Unescove politike varovanja nesnovne kulturne dediščine. Rdeča nit nekaterih člankov (npr. Sicard, Srečković) je spoznanje, da ljudje, katerih delovanje in raziskovanje temeljita na besedilih, filmov pogosto ne cenijo in morda tudi ne znajo vrednotiti. Preseganje specifičnih branj, povezovanje medijskih kanalov, posredovanje med pripadniki »besedilne«, »vizualne« in »avdiovizualne« skupnosti ter izboljšanje njihovega medsebojnega razumevanja so zato med cilji, ki jih urednica ubesedi v uvodniku. Seveda pa knjiga poleg tega prinaša tudi povsem praktične koristi, kot so širše razumevanje vseh vrst vizualnega upodabljanja,

notranji vpogled v obravnavo, vrednotenje in uporabo nominacijskih filmov, navsezadnje pa je iz člankov mogoče izluščiti tudi najnovejša Unescova priporočila o izdelavi nominacijskih filmov.

Bogato vizualizirana knjiga s 33 fotografijami dediščine z vseh koncev sveta je namenjena nosilcem in raziskovalcem nesnovne kulturne dediščine, avtorjem filmov in filmskim producentom, fotografom, vsem, ki jih zanimajo načini vizualizacije, ter še posebno tistim, ki so vpeti v Unescovo paradigmo varovanja na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Knjigo je uredila Nadja Valentinčič Furlan, članke sta recenzirali dr. Mirela Hrovatin (Hrvaška) in dr. Antigoni Polyniki (Ciper). Prevodi v angleščino in jezikovni pregled angleških besedil so delo Davida Limona; prevode v slovenščino Igorja Kafola, Bernarde Potočnik in Nadje Valentinčič Furlan je jezikovno pregledala Irena Destovnik. Pri oblikovanju in prelomu knjige je oblikovalka Ana Destovnik sledila postavitvi prve knjige. Knjigo je založil Slovenski etnografski muzej, zanj dr. Tanja Roženberger, v nakladi 500 izvodov jo je natisnil T2 studio, d. o. o. Izšla je s podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in Slovenske nacionalne komisije za Unesco ter v sodelovanju z Regionalnim centrom za varovanje nesnovne kulturne dediščine v Jugovzhodni Evropi pod pokroviteljstvom Unesca.

Prvič je bila predstavljena 24. oktobra 2018 na Regionalnem srečanju strokovnjakov za nesnovno kulturno dediščino Jugovzhodne Evrope pod pokroviteljstvom Unesca, ki je letos potekalo v Ljubljani.